

Vischnaunca
Tujetsch

**Lescha davart l'energia alpina
dalla vischnaunca Tujetsch (lescha energia alpina)**

**Approbada entras la radunonza da vischnaunca dils 22-5-2024
Entrada en vigur: 22-5-2024**

TABLA DA CUNTEGN

I. Determinaziuns generalas

- Art. 1 energia alpina
- Art. 2 Intent
- Art. 3 Incumbensas
- Art. 4 Relaziuns da proprietad
- Art. 5 Energia da participaziun e da concessiun

II. Incumbensa dil provediment d'energia

A. Principis el rom dalla purschida da prestaziuns

- Art. 6 Principis da fatschenta
- Art. 7 Camps d'activitad
- Art. 8 Finamiras economicas

B. Incumbensa da prestaziun per singulas spartas

- Art. 9 Provediment d'electricitad
- Art. 10 Reits da distribuziun ed implonts
- Art. 11 Produenziun d'energia
- Art. 12 Ulteriuras prestaziuns

III. Organisaziun

A. Autoritads communalas

- Art. 13 Radunonza da vischnaunca
- Art. 14 Suprastonza communal

B. Cussegl d'administraziun

- Art. 15 Cumposiziun
- Art. 16 Elecziuns
- Art. 17 Convocaziun
- Art. 18 Cumpetenzas ed incumbensas
- Art. 19 Cumpetenzas finanzialas
- Art. 20 Preventiv e quen annual

C. Direcziun

- Art. 21 Elecziun, cumposiziun e representanza
- Art. 22 Incumbensas
- Art. 23 Cumpetenzas finanzialas

D. Revisiun dil quen

- Art. 24 Il post da revisiun
- Art. 25 Examinaziun

E. Persunal

- Art. 26 Relaziun d'engaschament

IV. Principis dalla finanziaziun

A. En general

- Art. 27 Mieds finansials e possess
- Art. 28 Finanziaziun dil menaschi
- Art. 29 Vendita ed externalisaziun

B. Tariffas ed indemnisiuziuns

- Art. 30 Principis
- Art. 31 Tariffas per prestaziuns publicas
- Art. 32 Colligiazion vida la reit
- Art. 33 Indemnisiuziuns per prestaziuns commercialas

C. Rendaquen e concessiun

- Art. 34 Presentaziun dalla contabilitad
- Art. 35 Taxa da concessiun, calculaziun, object e subject
- Art. 36 Adattaziuns

V. Responsablidad

- Art. 37 Responsablidad

VI. Execuziun e disposiziuns finalas

- Art. 38 Execuziun
 - Art. 39 Interpretaziun
 - Art. 40 Entrada en vigur
-

I. Determinaziuns generalas

Art. 1 energia alpina

¹ L'energia alpina ei in'interpresa independenta dil dretg public (interpresa) dalla vischnaunca Tujetsch tenor igl artechel 50 ss. dalla lescha da vischnauncas dil cantun Grischun.

² L'interpresa ei sesenta a Tujetsch ed ei enscretta el register da commerci.

Art. 2 Intent

L'energia alpina ei responsabla pil provediment d'energia ch'ei stipulaus sco incumbensa communal. Ella ei responsabla per la producziun, la repartiziun e la distribuziun d'electricitad sco era per la construcziun ed il manteniment dall'infrastructura dalla reit resp. dils implants electricis necessaris.

Art. 3 Incumbensas

¹ L'energia alpina procura sin basa dallas determinaziuns federalas e cantunalas dalla lescha davart il provediment d'electricitad per in provediment d'electricitad segir, economic e persistent da ses consumers finals sin siu intschess sco era per las reits ordeifer igl intschess da provediment.

² L'energia alpina sa porscher ulteriuras prestaziuns el sector dil provediment d'energia, ella sparta da communicaziun sco era prestaziuns dalla reit e survetschs d'energia da tut gener.

³ L'energia alpina ademplescha las incumbensas surdadas ad ella sin fundament da questa lescha e dalla strategia dalla proprietaria.

Art. 4 Relaziuns da proprietad

Tier il possess dall'energia alpina s'audan las valurs da facultad ch'ei vegnidas surdadas ad ella en connex culla decisiun dalla radunonza da vischnaunca dils 12 da november 2004 sco era ils edificis ed ils indrezs che l'interpresa ha construì ed acquistau.

Art. 5 Energia da participaziun e da concessiun

Tenor il contract da concessiun stipulaus cullas Ovras electricas Rein Anterier (ORA) ha la vischnaunca dabien l'energia da participaziun e da concessiun. L'economisaziun dil quantum da quell'energia vegn reglada el contract da concessiun.

II. Incumbensa dil provediment d'energia

A. Principis el rom dalla purschida da prestaziuns

Art. 6 Principis da fatschenta

¹ L'energia alpina vegn administrada tenor principis economics, ecologics ed innovativs. Ella sedrezza suenter il svilup dalla branscha e dalla fiera.

² Per promover ed ademplir ils principis dall'instituziun independenta dil dretg public sa l'energia alpina collaborar cun autras interpresas dil dretg public ni dretg privat, acquistar quellas interpresas ni separticipar vida talas. Ella sa plinavon transferir atgnas spartas en autras interpresas independentas dil dretg public ni dretg privat. Quei tut sut la resalva digl artechel 29.

³ La vischnaunca Tujetsch e l'energia alpina mettan a disposiziun ina a l'autra gratuitamein indicaziuns ch'ei necessarias per ademplir las determinaziuns da questa lescha el rom dalla lescha davart la protecziun da datas.

Art. 7 Camps d'activitad

¹ L'energia alpina ei legitimada da porscher prestaziuns commercialas ordeifer siu intschess da provediment. Ella sa gestunar reits da distribuziun sin territoris d'autras vischnauncas. L'energia alpina ei obligada da stipular in contract da concessiun cullas vischnauncas, per las qualas ella surpren il provediment d'energia.

² L'energia alpina sa porscher prestaziuns per tiarzas personas ella sparta dalla reit da distribuziun. Cheutier s'audan la construcziun ed il menaschi da reits sco era lavurs da manteniment vida talas.

Art. 8 Finamiras economicas

L'energia alpina ha l'intenziun da contonscher in gudogn da fatschenta.

B. Incumbensa da prestaziun per singulas spartas

Art. 9 Provediment d'electricitad

Tenor la lescha vertenta davart il provediment d'electricitad procura l'energia alpina sin siu intschess dalla reit pil provediment d'electricitad dils consuments finals.

Art. 10 Reits da distribuziun ed implonts

¹ L'energia alpina construescha, gestiunescha e mantegn las reits da distribuziun ch'ei necessarias pil provediment d'electricitad ed ulteriurs implonts.

² Las prestaziuns vegnan offeridas sin fundament dallas determinaziuns surordinadas dil dretg d'energia e tenor il stan dalla tecnologia ch'ei usitaus ella branscha.

Art. 11 Produenziun d'energia

¹ L'energia alpina construescha, gestiunescha e mantegn ses implonts da produenziun d'energia.

² Ella sa separticipar alla construcziun dad implonts per la produenziun d'energia, cooperar cun tiarzas personas el rom dalla produenziun d'energia e gestunar implonts da tiarzas personas.

Art. 12 Ulteriuras prestaziuns

¹ L'energia alpina ei legitimada da porscher prestaziuns commercialas ch'ei aschi profitablas sco pusseivel. Quellas vegnan offeridas per prezis che cuvieran sil pli pauc ils cuosts e corrispundan alla strategia dalla proprietaria.

² Ellas suandontas spartas porscha l'energia alpina prestaziuns: installaziuns electricas, electroplani-saziuns, provediment da calira, survetschs d'energia, cussegliaziun ed informaziun. Ellas spartas communicaziun, electromobilitad ed energias regenerablas sa ella medemamein porscher prestaziuns commercialas.

³ L'energia alpina procura per in'illuminaziun adattada dallas vias e dils plazs che secattan sigl intschess ed ei en possess dalla vischnaunca Tujetsch. Persuenter incassescha ella in'indemnisaziun corrispundenta.

III. Organisaziun

A. Autoritads communalas

Art. 13 Radunonza da vischnaunca

¹ La radunonza da vischnaunca approbescha sin proposta dalla suprastanza communal il quen ed il rapport annual sco era l'utilisaziun dil gudogn.

² Entras l'approbaziun dil quen e dil rapport annual dat la radunonza da vischnaunca descharscha als commembers dil cussegl d'administraziun da lur responsabladad.

Art. 14 Suprastanza communal

¹ La suprastanza communal approbescha il preventiv global ed il preventiv d'investiziuns dall'energia alpina.

² La suprastanza communal s'engascha pils interess dalla proprietaria, determinescha la strategia dalla proprietaria, reveda quella periodicamein e presenta ella alla radunonza da vischnaunca per enconuschientscha. La strategia dalla proprietaria vala sco basa e directiva per l'elavuraziun dil contract da concessiun, il qual la suprastanza communal stipulescha cull'energia alpina.

³ La suprastanza communal survigilescha l'energia alpina. Oravontut dat ella directives che vegnan applicadas sche l'energia alpina ademplescha buca ni a moda meins cuntenteivla las finamiras ch'ei cuntenidas ella strategia dalla proprietaria. La suprastanza communal ei plinavon legitimada da pre-tender sclariments, da prender investa en tuttas actas necessarias sco era d'incumbensar il post da revisiun ni la cumissiun da gestiun dalla vischnaunca Tujetsch cun examinaziuns supplementaras.

B. Cussegl d'administraziun

Art. 15 Cumposiziun

¹ Il cussegl d'administraziun secumpona da treis tochen tschun commembers. Tut tenor la cumposiziun dil cussegl d'administraziun appartegnan ina tochen duas personas dalla suprastanza communal al cussegl d'administraziun. Ils commembers dil cussegl d'administraziun ein buc obligai da prender domicil ella vischnaunca Tujetsch.

² Ils commembers dil cussegl d'administraziun ston ademplir las premissas tenor las determinaziuns dil dretg d'acziun.

Art. 16 Elecziuns

¹ La suprastanza communal elegia ils commembers dil cussegl d'administraziun. Ella elegia plinavon ord siu miez in president ed in vicepresidente. Ultra da quei seconstituescha il cussegl d'administraziun sez.

² Las personas vegnan elegidas per ina perioda d'uffeci d'in onn. Ina reelecziun ei lubida.

³ Las elecziuns succedan annualmein a caschun dalla tractaziun dil quen e dil rapport annual.

Art. 17 Convocaziun

¹ Il cussegl d'administraziun salva sias sesidas aschi savens sco quei fa basegns sin fundament dalle fatschentas ni sche dus dils commembers giavischan ina sesida.

² Sch'el secumpona da treis ni quater personas, ei il cussegl d'administraziun cumpetents da decider, cura che treis commembers ein presents alla sesida. Sch'el secumpona da tschun personas, ston quater commembers far part alla sesida.

³ Tier votaziuns ed elecziuns decida la pluralitad dallas vuschs. En cass da paritad da vuschs, vala la vusch dil parsura sco vusch da tagl.

Art. 18 Cumpetenzas ed incumbensas

¹ Il cussegl d'administraziun dispona da tuttas cumpetenzas el rom dalla strategia dalla proprietaria, aschilunsch ch'ellas ein buca surdadas ad auters organs entras questa lescha ni la costituziun communal.

² Sin fundament da questa lescha e dalla strategia dalla proprietaria definescha il cussegl d'administraziun la politica dall'interpresa e pren decisiuns strategicas. Plinavon survigilescha el las mesiras pridas e controllescha l'execuziun ed ils resultats da talas e procura plinavon per in controlling adattau.

³ Il cussegl d'administraziun ei legitimaus da relaschar reglaments d'organisaziun, cundiziuns da fatschenta sco era directives ed ordinaziuns. En special determinescha el las cundiziuns da basa per la produziun, la cumpra ed il commerci cun electricitad sco era pils ulteriurs survetschs en quella sparta.

⁴ Sin basa dalla legislaziun pil providiment d'electricitad fixescha il cussegl d'administraziun las tariffas pil diever d'electricitad e per l'utilisaziun dalla reit sco era ils prezis pils survetschs d'energia.

Art. 19 Cumpetenzas finanzialas

¹ El rom dil preventiv global e dil preventiv d'investiziuns decida il cussegl d'administraziun definitivamein ed independent dalla summa sur d'expensas ch'ei necessarias per ademplir las finamiras dalla strategia dalla proprietaria.

² Il cussegl d'administraziun ei cumpetents da decider sur d'expensas unicas e buca budgetadas da tochen frs. 300'000.- sco era sur d'expensas che serepetan onn per onn da tochen frs. 100'000.- per in singul cass. La summa totala ei limitada a frs. 500'000.- per expensas unicas ed a frs. 200'000.- per expensas che serepetan onn per onn.

³ La suprastanza communal decida sur d'expensas unicas e buca budgetadas da varga frs. 500'000.- e sur d'expensas che serepetan onn per onn da varga frs. 200'000.-.

⁴ Las suandontas expensas che seresultan ordeifer il preventiv ein exclusas dalla regulaziun tenor alinea 2 e 3 da quest artechel. Sur da quellas expensas sa il cussegl d'administraziun medemamein decider definitivamein ed independent dalla summa:

- a) cuosts supplementars da menaschi sin fundament d'ina pli aulta sviulta en singulas spartas;
- b) cuosts supplementars tier la cumpra d'energia che seresultan entras las cundiziuns sil marcau d'electricitad (prezi e quantitat);
- c) cuosts supplementars e/ni extraordinaris per ademplir l'incumbensa dil providiment d'energia;
- d) cuosts supplementars che seresultan sin fundament d'adattaziuns da leschas, ordinaziuns e regulaziuns surordinadas.

Art. 20 Preventiv e quen annual

Il cussegl d'administraziun presenta alla suprastanza communal il preventiv global ed il preventiv d'investiziuns. Plinavon suttametta el alla suprastanza communal il quen annual ed il rapport da gestiun ensemen culla proposta per l'utilisaziun dil gudogn.

C. Direcziun

Art. 21 Elecziun, cumposiziun e representanza

¹ Il cussegl d'administraziun elegia la direcziun, regla l'autorisaziun da representar ed il dretg da sut-tascriber e fixescha las pagas dalla direcziun.

² Ils commembers dalla direcziun astgan buc appartener il medem mument al cussegl d'administraziun.

Art. 22 Incumbensas

¹ La direcziun meina l'energia alpina tenor las directivas dil cussegl d'administraziun. Ella ei responsabla per affars technics ed administrativs sco era pils ulteriurs fatgs che pertuccan il menaschi dall'interpresa.

² La direcziun engascha il persunal necessari.

Art. 23 Cumpetenzas finanzialas

¹ Il cussegl d'administraziun fixescha las cumpetenzas finanzialas dalla direcziun.

² La direcziun sa delegar quellas cumpetenzas a singuls da ses commembers ni ad emploiai dall'energia alpina.

D. Revisiun dil quen

Art. 24 Il post da revisiun

¹ La suprastonza communal elegia in post da revisiun independent ch'ei specialisau sin revisiuns.

² La suprastonza communal sa incumbensar il medem post da revisiun duront maximalmein siat onns, sch'ils onns d'uffeci suondan in suenter l'auter.

³ L'elecziun succeda annualmein a caschun dalla tractaziun dil quen e dil rapport annual.

Art. 25 Examinaziun

¹ Il post da revisiun examinescha il quen annual e la bilanza.

² En cass ch'il post da revisiun constatescha a caschun dalla revisiun sbagls ni surpassaments gravients dalla lescha, annunzia el quei a scret al cussegl d'administraziun sco era alla suprastonza communal.

³ Las incumbensas dil post da revisiun sedrezzan tenor las determinaziuns arisguard la revisiun dils quens dil dretg d'obligaziuns svizzer da societads acziunaras.

E. Persunal

Art. 26 Relaziun d'engaschament

Il persunal dall'energia alpina vegn engaschaut sin basa dil dretg privat.

IV. Principis dalla finanziaziun

A. En general

Art. 27 Mieds finansials e possess

¹ L'energia alpina dispona d'in capital da dotaziun da frs. 1 milliun. Il capital da dotaziun impunda ella per ademplir sias incumbensas.

² Tuts indrezs d'infrastructura s'audan tier il possess dall'energia alpina, denter auter:

- a) ils indrezs per la producziun d'energia;
- b) las reits;
- c) ed ils stabiliments.

Art. 28 Finanziaziun dil menaschi

¹ L'energia alpina cuviera ils cuosts dil menaschi cullas entradas ord sias prestaziuns. Tier quellas prestaziuns s'audan la furniziun d'energia, la purschida dils differents survetschs e l'ademplida dils mandats da prestaziun.

² L'energia alpina ei legitimada da decider autonomamein sur da sias finanziaziuns. En quei rom astga ella prender si capital jester.

Art. 29 Vendita ed externalisaziun

¹ La vendita da participaziuns e/ni da spartas acquistadas d'autras interpresas ei da suttametter tenor igl uorden da cumpetenzas dalla constituziun communal als organs corrispundents per la predeliberaziun ed approvaziun.

² Sur dil transferiment da spartas dall'energia alpina en interpresas independentas dil dretg public ni privat decida la radunonza da vischnaunca.

³ Sur dalla vendita dall'energia alpina ni da spartas da l'interpresa decidan ils votants e las votantas all'urna.

B. Tariffas ed indemnizaziuns

Art. 30 Principis

¹ L'energia alpina incassescha in'indemnizaziun per sias prestaziuns.

² Ella fixescha las tariffas per las prestaziuns publicas e las indemnizaziuns per las prestaziuns commercialas.

³ La fixaziun dalla tariffa d'electricitad e per l'utilisaziun dalla reit sedrezza tenor las determinaziuns dalla legislaziun federala davart dil provediment d'electricitad.

Art. 31 Tariffas per prestaziuns publicas

¹ L'energia alpina fixescha las suandontas tariffas:

- a) contribuziuns unicas per la cuvrida dils cuosts dalla reit e per la colligiazion d'in edificii vida las reits per la distribuziun d'electricitad sco era per in rinforzament, in'extensiun ni in remplazzament d'ina colligiazion;
- b) indemnizaziuns regularas per la furniziun dall'energia als consumers finals;

c) indemnizaziuns regularas per l'utilisaziun dalla reit e dall'infrastructura per la distribuziun d'electricitad;

d) taxas d'administraziun per lavurs administrativas e lavurs d'examinaziun.

² Sche relaziuns specialas ein avon maun, sa l'energia alpina stipular prestaziuns individualas e l'indemnizaziun per quellas en in contract culs consuments.

Art. 32 Colligiazion vida la reit

¹ Cullas contribuziuns ch'ein destinadas per la colligiazion vida la reit, vegnan ils cuosts per la construcziun dalla colligiazion nova naven dalla reit entochen tier il cunfin dil consument cuvretgs.

² Cullas contribuziuns ch'ein previdas per la cuvrida dils cuosts dalla reit, vegnan las investiziuns ella reit per la distribuziun d'electricitad finanziadas. Quellas contribuziuns cuvieran ina part comensurada dils cuosts dall'avertura generala e la gronda part dils cuosts dall'avertura detagliada.

³ Ils possessurs da schischom e las personas che possedan terren en dretg da baghegiar ein obligai da pagar las contribuziuns per la colligiazion vida la reit e las contribuziuns per la cuvrida dils cuosts dalla reit.

⁴ Las contribuziuns per la colligiazion vida la reit e las contribuziuns per la cuvrida dils cuosts dalla reit vegnan calculadas sin fundament d'in model da calculaziun ch'ei definaus ellas cundiziuns da fatschenta generalas dall'energia alpina.

Art. 33 Indemnizaziuns per prestaziuns commercialas

¹ L'energia alpina incassescha per las prestaziuns commercialas tenor artechel 12 indemnizaziuns conformas al marcau.

² L'indemnizaziun corrispundenta per las prestaziuns sa era vegnir stipulada en in contract cugl incumbensader.

C. Rendaquen e concessiun

Art. 34 Presentaziun dalla contabilitad

¹ L'energia alpina meina in quen annual independent sin fundament dils principis commercialis. Igl onn da quen croda cugl onn calendar.

² L'energia alpina procura ch'ils cuosts e las prestaziuns dallas differentas spartas dall'interpresa ein transparents. Plinavon eis ella obligada d'impunder adequatamein ed a moda efficienta ils mieds finansials disponibels. Quei succeda sin fundament d'in sistem da controlling adattau.

Art. 35 Taxa da concessiun, calculaziun, object e subject

¹ Per astgar far diever dil funs e terren public per la construcziun ed il menaschi dalla reit per la distribuziun d'electricitad indemnisescha l'energia alpina la vischnaunca Tujetsch cun ina taxa annuala.

² La taxa annuala vegn calculada sin fundament dil quantum d'energia che vegn repartius ord la reit per la distribuziun multiplicaus cun ina tariffa da min. 0.6 raps entochen max. 2.4 raps per ura kilowat.

³ Sin fundament d'alea 2 da quest artechel fixescha la radunonza da vischnaunca tariffa sin proposta dalla suprastanza communal.

⁴ L'energia alpina ei legitimada da reparter quella taxa sils consuments finals. En quei cass ha ella da presentar quella taxa separadamein el quen dil consument final tenor las determinaziuns federalas valeivlas.

Art. 36 Adattaziuns

La vischnaunca Tujetsch sco concessiunaria ei legitimada da pretender da tut temps adattaziuns. Ella ei obligada da comunicar all'energia alpina eventualas adattaziuns che pertuccan la proxima perioda da quen sil pli tard entochen miez digl onn current.

V. Responsablada

Art. 37 Responsablada

L'energia alpina stat buna per las obligaziuns finanzialas sulettamein cun sia facultad.

VI. Execuziun e disposiziuns finalas

Art. 38 Execuziun

La suprazionza communal exequescha questa lescha e relai las disposiziuns necessarias.

Art. 39 Interpretaziun

La versiun romontscha ch'ei vegnida approvada dalla radunonza da vischnaunca dils 18-12-2019 ei decisiva per interpretar la lescha davart l'energia alpina dalla vischnaunca Tujetsch (lescha energia alpina).

Art. 40 Entrada en vigur

¹ Questa lescha entra en vigur igl 01-01-2020. Ella remplazza las statutas dall'energia alpina digl 01-07-2017 e la lescha davart l'indemnisaziun dalla vischnaunca Tujetsch per sias prestaziuns en connex cul provediment d'electricitad dils 16-03-2018.

² Cun l'entrada en vigur da questa lescha vegnan las statutas dall'energia alpina digl 01-07-2017 e la lescha davart l'indemnisaziun dalla vischnaunca Tujetsch per sias prestaziuns en connex cul provediment d'electricitad dils 16-03-2018 abolidas.

³ L'emprema revisiun parziala da questa lescha entra en vigur cun l'approbaziun entras la radunonza da vischnaunca dils 22 da matg 2024. Entas la revisiun parziala dalla lescha fungescha la radunonza da vischnaunca sco organ da decisiun enstagl dil cussegl da vischnaunca ch'ei vegnius aboli cun approvaziun dalla nova constituziun communal ch'ei ida en vigur ils 1 da fenadur 2023.